BISERICA, LOC PRIVILEGIAT DE ÎNTÂLNIRE ÎNTRE DUMNEZEU ŞI POPORUL SĂU

Pr. dr. Iosif ENĂŞOAE
Facultatea de Teologie Romano-Catolică, Iaşi

Poporul vechiului legământ, „ales dintre toate popoarele" (*Ex* 10,15), convocat şi constituit de Dumnezeu „o împărăție de preoți şi o națiune sfântă" (*Ex* 19,6), avea în sinagogă locul de întâlnire cu revelația divină, iar în templu, locul manifestării fidelității sale față de alianța încheiată cu Dumnezeu prin jertfele oferite.

Conform promisiunii lui Dumnezeu: „Iată, vor veni zile în care voi încheia cu Israel şi Iuda o nouă alianță... eu voi fi Dumnezeul lor, iar ei vor fi poporul meu" (*Ier* 31,31-34), „Cristos a instituit această nouă alianță, adică noua alianță în sângele său (cf. *1Cor* 11,23), chemând mulțimea iudeilor şi a națiunilor, pentru a se forma în unitate nu după carne, ci în Spirit, şi a constitui noul popor a lui Dumnezeu" (*LG* 9).

Acest nou popor mesianic, care îl are drept cap pe Cristos, drept condiție demnitatea şi libertatea fiilor lui Dumnezeu, ca lege, noua poruncă a iubirii, iar ca scop, împărăția lui Dumnezeu (cf. *LG* 9), a decis să-şi alimenteze şi să-şi exprime propria sa identitate într-un singur lăcaş numit „biserică". În acest loc, special conceput şi construit, în care se contopesc realitatea sinagogii şi a templului poporului lui Israel, poporul creştin se adună convocat de Spiritul lui Cristos.

Biserica, locul sacru al creştinilor, este pentru fiecare comunitate eclezială un punct central ce focalizează şi ritmează întreaga existență a acesteia.

Biserica este locul sacru de naştere a fiecărui creştin, prin baia sfântului Botez. Este locul de fortificare în credință şi de angajare matură în slujire iubitoare a creştinului prin sfântul sacrament al Mirului. Tot în acest lăcaş se hrăneşte cu pâinea bogată a cuvântului lui Dumnezeu şi cu pâinea coborâtă din cer a Euharistiei, ca, astfel, să trăiască, să crească şi să se maturizeze pentru a ajunge la plinătatea staturii lui Cristos.

În biserică, creştinul, ajuns la vârsta maturității, ce şi-a descoperit vocația specifică, conform darului divin primit, se angajează să împlinească planul făcut de Dumnezeu cu privire la persoana sa fie în sacramentul Căsătoriei, fie în sacramentul Preoției, fie în consacrarea vieții sale exclusiv lui Dumnezeu prin voturile de castitate, ascultare şi

sărăcie voluntară. Tot în acest loc, el vine cel puțin o dată pe săptămână pentru a-şi manifesta credința şi iubirea lui față de Dumnezeu şi pentru a-şi reface energiile pentru a trăi asemenea lui Cristos în iubire slujitoare față de semenii săi. La capătul peregrinării sale pământeşti, corpul neînsuflețit al creştinului este adus pentru ultima dată în biserică spre a fi recomandat milostivirii infinite a lui Dumnezeu şi pentru ca apoi să fie semănat cu pietate, ca bobul de grâu, în cimitir, unde va aştepta învierea fericită.

Biserica, locul de naştere al fiilor adoptivi a lui Dumnezeu, locul de fortificare şi de hrănire a vieții divine a membrilor poporului creştin, ca şi locul de manifestare în liturgie a identității comunității creştine, este, prin dimensiunea clădirii, a poziției şi, uneori, a arhitecturii, un punct de referință pentru localitatea în care se află.

Pentru comunitatea eclezială, clădirea bisericii, prin poziția şi arhitectura ei, devine întotdeauna o cateheză vie şi un loc privilegiat de catehizare.

1. Biserica – o construcție care catehizează

O privire externă de ansamblu a unei biserici ne ajută să descoperim modul ingenios al creştinilor de a catehiza prin însăşi construcția şi arhitectura acesteia. Prin faptul că biserica este una dintre cele mai impunătoare clădiri dintr-o localitate şi uneori este amplasată pe o poziție favorizată, fie în centrul localității, fie pe un teren mai înalt, ea devine „cetatea de pe munte” (*Mt* 5,14) ce indică măreția şi puterea lui Dumnezeu ce locuieşte între oameni şi îi invită la comuniune de viață cu el.

Datorită dimensiunilor sale de excepție în comparație cu celelalte clădiri şi a rezistenței sale, de multe ori multiseculare, în fața tuturor intemperiilor vremii, aceasta îl indică oamenilor pe Cristos, singura stâncă solidă pe care să-şi construiască propria viață dacă vor ca ploile necazurilor, vânturile ispitelor şi şuvoaiele tranzitorii ale ideologiilor umane să nu-i ruineze iremediabil şi veşnic.

Turnul bisericii, partea care cucereşte imediat ochiul călătorului şi îl impresionează rapid, construit ca o rampă pregătită să lanseze un satelit în spațiul cosmic, devine, prin forma sa arhitectonică, o săgeată indicatoare spre cer, patria adevărată a omului. Crucea de pe vârful turnului, care înfruntă totul şi rămâne fermă pe poziția ei, devine pentru omul călător calea ce trebuie parcursă zilnic cu fermitate asemenea lui Cristos, pentru că numai astfel va putea ajunge la gloria cerului.

Treptele, mai multe sau mai puține, de la intrarea în biserică, oare nu sunt şi ele o cateheză vie? Acestea vor să-l învețe pe cel care le păşeşte că

trebuie să se ridice de la realitățile cotidiene spre sferele divine, să se debaraseze de cele pământeşti aşa cum îşi scutură picioarele de noroi sau de praf înainte de a intra în biserică, pentru ca, eliberat şi uşurat, să poată zbura spre realitățile invizibile şi veşnice.

Arhitectura interioară a bisericii continuă itinerarul catehetic al celui ce intră în lăcaşul sfânt. Delimitarea spațiului interior al bisericii, de cele mai multe ori evidentă, constituie un mod viu de a catehiza.

Prima parte de la intrarea în biserică, numită antreu sau pridvor, are menirea să-i avertizeze pe credincioşi că intră într-un loc sfânt şi este necesar să se rupă de realitățile profane pentru a putea să se întâlnească cu Divinul. Acesta este locul ideal pentru o pregătire adecvată în vederea participării cu profit spiritual la acțiunile liturgice. Aici trebuie să lepădăm „toată grija cea lumească”, toate gândurile deşarte şi străine, tot orgoliul şi toată mândria şi să ne îmbrăcăm cu gânduri şi sentimente de umilință şi căință, asemenea vameşului care „nu îndrăznea să-şi ridice ochii spre cer” (*Lc* 18,13).

De obicei, în bisericile noastre, în această parte se află un vas cu apă sfințită. Această apă are menirea să ne amintească de botezul primit şi de necesitatea de a ne purifica de păcate printr-o constantă convertire. Cu această apă ne însemnăm trupul cu sfânta Cruce pentru a ne dispune să participăm la misterul crucii salvifice a lui Cristos. Această primă parte de la intrarea în biserică, de obicei, mai îngustă şi ceva mai întunecoasă, ne poate predispune să intrăm pe poarta cea strâmtă şi pe calea cea îngustă care duce la viață (cf. *Mt* 7,13-14), la Cristos.

Cu pregătirea cerută, din partea de la intrare a bisericii, se păşeşte în partea centrală a acesteia, care întotdeauna este cea mai spațioasă şi cea mai luminoasă. În această parte centrală se observă mai bine arhitectura bisericii. Aici se pot găsi statui şi icoane, basoreliefuri şi mozaicuri, picturi murale şi diferite ornamente. Toate acestea constituie ambientul propice pentru rugăciune şi participare la celebrările sacre liturgice.

Picturile de pe pereți, icoanele şi diversele ornamente ce descriu diferite evenimente salvifice predispun mintea şi inima la contemplarea operelor minunate ale lui Dumnezeu săvârşite în favoarea oamenilor. Statuile pot să ne ajute să descoperim cât de minunat lucrează Dumnezeu în lume şi cu câtă măiestrie poate dăltui imaginea Fiului său în oamenii care se lasă prelucrați de mâna sa divină.

Indiferent de modul cum apare nava principală, datorită arhitecturii sale, mai întunecoasă sau mai luminoasă, aceasta nu numai că nu împiedică reculegerea în vederea rugăciunii, a meditației sau a contemplației, ci, din contră, predispune credinciosul la intrarea şi

înaintarea lui în ambientul propice rugăciunii, meditației şi contemplației şi participării la acțiunile sacre creştine.

Un ambient mai întunecos, datorită pereților pictați în culori sobre sau vitraliilor confecționate în culori închise, predispune la o mai mare reculegere, la o intimitate mai mare cu Divinul. Nava principală mai luminoasă, datorită culorilor folosite la realizarea picturilor sau datorită arhitecturii simple, moderne, poate deschide sufletul spre lumina lui Dumnezeu, spre Cristos, Soarele strălucitor şi neapus al dreptății şi al slavei veşnice.

Ultima parte a clădirii bisericii este prezbiteriul. Această parte fiind cea mai importantă, este, de obicei, cea mai bine împodobită şi cea mai bine adaptată rolului ei. În această parte sunt amplasate altarul de jertfă şi toate celelalte obiecte sacre necesare desfăşurării demne a cultului divin. Prezbiteriul devine ultima parte şi cea mai importantă a punții de legătură dintre Dumnezeu şi oameni.

Treptele care duc spre altar vor să amintească fiecărui creştin drumul în urcuş a lui Cristos ce-şi poartă crucea spre Golgota şi care spune: „Dacă cineva vrea să vină după mine, să renunțe la sine însuşi, să-şi ia crucea în fiecare zi şi să mă urmeze” (*Lc* 9,23) şi „Cine nu-şi ia crucea şi nu mă urmează nu este vrednic de mine” (*Mt* 10,38). Altarul care este în centrul prezbiteriului şi pe care se celebrează Jertfa euharistică ne arată până unde l-a dus pe Isus iubirea lui față de Tatăl ceresc şi iubirea sa față de oameni.

Crucea sfântă a lui Cristos, ce tronează în prezbiteriu, îi vorbeşte creştinului despre iubirea lui Dumnezeu Tatăl față de lume: „Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât l-a dat pe Fiul său, unul-născut, ca oricine crede în el să nu piară, ci să aibă viața veşnică” (*In* 3,16). Dar aceeaşi cruce vorbeşte cu o forță divină şi despre iubirea lui Isus față de oameni, deoarece „Nimeni nu are o iubire mai mare decât aceasta: ca cineva să-şi dea viața pentru prietenii săi” (*In* 15,13). Crucea lui Cristos ne vorbeşte despre cum trebuie să-i iubim şi noi pe semenii noştri asemenea lui Cristos: „Aşa cum eu v-am iubit, aşa să vă iubiți unul pe altul” (*In* 13,34), adică până la sacrificiul total de sine.

Lumânările şi celelalte lumini ce se aprind în biserică vor să-i amintească creştinului că şi el este constituit de Cristos lumină a lumii: „Voi sunteți lumina lumii” (*Mt* 5,14). Participarea la celebrarea misterului lui Cristos trebuie să-l determine să trăiască conform identității sale, pentru ca „Astfel să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre bune şi să-l preamărească pe Tatăl vostru din ceruri” (*Mt* 5,16).

Lumânarea pascală, prezentă în prezbiteriu în perioada pascală, devine o mărturie clară a învierii lui Isus „Eu sunt învierea şi viaţa” (*In* 11,25), şi un imbold pentru creştin să-l imite dacă vrea să fie părtaş la aceeaşi soartă: „Întrucât participaţi la suferinţele lui Cristos, bucuraţi-vă, ca să puteţi tresălta de bucurie şi la arătarea gloriei lui” (*1Pt* 4,13).

Tabernacolul, inima bisericii, ce păstrează mereu prezenţa sacramentală a lui Cristos în mijlocul poporului său, nu este el oare cea mai autentică lecţie de iubire fidelă a lui Dumnezeu faţă de oameni? „Pentru marea sa iubire cu care ne-a iubit” (*Ef* 2,4), Isus a rămas cu noi: „Iată, eu sunt cu voi în toate zilele până la sfârşitul lumii” (*Mt* 28,20), deoarece iubirea sa e dăruită pe veci. Tabernacolul, celula în care Cristos s-a făcut de bunăvoie prizonierul iubirii sale divine faţă de oameni, trebuie să trezească răspunsul creştinului la această infinită iubire dumnezeiască prin propria iubire. Această iubire se manifestată mai întâi prin primirea cu o inimă deschisă, disponibilă şi iubitoare a lui Cristos total ascuns sub speciile euharistice şi prin angajarea de a trăi asemenea lui.

A trăi asemenea lui Cristos înseamnă a trăi pentru Tatăl şi pentru binele şi fericirea semenilor, excluzând orice egoism sau interes meschin personal. A trăi pentru Tatăl ceresc înseamnă a deveni un „dar”, o „ofrandă bineplăcută” lui şi o „ardere de tot” de bună mireasmă. A trăi pentru semeni înseamnă a deveni un „dar”, o „ofertă” de tine însuţi pentru binele şi realizarea plenară a aproapelui, pentru ca acesta să ajungă la cunoaşterea şi la iubirea autentică a lui Dumnezeu, ce este sinonim cu viaţa veşnic fericită.

O reprezentare a sfintei Fecioare Maria într-o icoană sau statuie prezentă în biserică are menirea să-i indice creştinului rolul jucat de ea în planul lui Dumnezeu de mântuire a lumii şi necesitatea de a se angaja personal în realizarea acestui plan împreună cu Maria.

Orice creştin devenit fiu spiritual al sfintei Fecioare Maria este chemat s-o imite pe mama sa, devenind ceea ce a fost ea. „Când, în momentul Vizitei, purta în sân Cuvântul făcut trup, ea se face, într-un anumit fel, tabernacol – primul tabernacol al istoriei – unde Fiul lui Dumnezeu, încă invizibil ochilor oamenilor, se oferă spre adoraţie Elisabetei”[1].

Creştinul este chemat să devină un „tabernacol viu” în care să se întâlnească şi să se întreţină amical cu prietenul său, Cristos: „Voi sunteţi prietenii mei” (*In* 15,14). Creştinul care trăieşte din plin bucuria prieteniei cu Cristos devine un tabernacol viu, mobil a lui Cristos. Devine un

---

[1] IOAN PAUL AL II-LEA, Scrisoarea enciclică *Ecclesia de Eucharistia* (17.04.2003), 55.

purtător al prezenței iubitoare şi active a lui Cristos în lume, asemenea Mariei care, purtându-l la Elisabeta, a umplut-o de bucuria prezenței sale şi a făcut să tresalte de bucurie şi pruncul Ioan în sânul ei. Creştinul devenit „cristofor" este un vestitor al evangheliei lui Cristos şi un colaborator al său la sfințirea şi mântuirea lumii.

Dacă la o succintă privire externă, clădirea numită „biserică" devine un mijloc direct de cateheză creştină, oare o privire mai profundă nu ar putea să ne reveleze misterul pe care aceasta îl păstrează şi îl celebrează? Să vedem ce ar putea să ne reveleze dincolo de realitatea sa vizibilă de clădire.

2. Biserica – semn al inițiativei divine

Revelația ne dezvăluie că planul unic şi veşnic al creației şi al răscumpărării a fost o inițiativă exclusiv divină, trinitară. Pentru că Dumnezeu cel întreit este ocean infinit de comuniune de iubire şi de fericire veşnică, Binele infinit şi suprem, iar cum „bonum est diffusivum sui", el a voit să facă părtaşe şi alte creaturi la natura şi la viața sa veşnic fericită. Dumnezeu Tatăl a creat prin Cristos, Cuvântul său veşnic exprimat printr-un act liber al voinței sale atotputernice şi suverane: „Să fie..." (*Gen* 1,3), toate realitățile inferioare omului şi spiritelor pure numite îngeri. În momentul culminant al creației vizibile, Dumnezeu Treime deliberează: „Să-l facem pe om după imaginea şi asemănarea noastră" (*Gen* 1,26). O dată cu intrarea pe scena lumii a omului creat direct de Dumnezeu, începe să se deruleze planul binevoitor al Treimii, realizat „în Cristos, întrucât ne-a ales în el mai înainte de întemeierea lumii, ca să fim sfinți şi neprihăniți înainte lui. În iubire el ne-a rânduit de mai înainte spre înfiere, prin Isus Cristos, după planul binevoitor al voinței sale, spre lauda gloriei harului său, cu care ne-a copleşit în Fiul său preaiubit" (*Ef* 1,3-6).

În cadrul acestui plan veşnic de înfiere a tuturor oamenilor în Isus Cristos, Fiul unic al lui Dumnezeu, este plasată şi realitatea Bisericii lui Cristos, „semn şi instrument de intimă unire cu Dumnezeu şi al unității întregului neam omenesc" (*LG* 1).

Tradiția biblică veterotestamentară, care relatează despre atitudinea patriarhilor de a ridica un altar sau un loc de jertfă în cinstea lui Dumnezeu care li s-a revelat (cf. *Gen* 12,6-8; 13,18) sau de a reveni la acel loc în semn de fidelitate față de Dumnezeu (cf. *Gen* 13,4; 46,1), atestă că sanctuarul este rodul inițiativei divine ce vrea să se comunice oamenilor şi nu este, pur şi simplu, rodul unei lucrări omeneşti.

Faptul că Israelul este conştient că inițiativa construirii templului este a lui Dumnezeu ne este descoperit de însăşi rugăciunea rostită de Solomon cu ocazia consacrării templului din Ierusalim:

> Oare să fie adevărat că Domnul va locui cu oamenii pe pământ? Iată, cerul şi cerul cerurilor nu te pot cuprinde, cu atât mai puțin această casă pe care am zidit-o numelui tău! Însă, Doamne Dumnezeule, îndreaptă-te spre rugăciunea şi cererea slujitorului tău; ascultă strigătul şi rugăciunea pe care o înalță astăzi înaintea ta slujitorul tău! Să fie ochii tăi deschişi ziua şi noaptea asupra acestei case, asupra locului despre care ai zis: „Aici va fi numele meu!" Ascultă rugăciunea pe care o înalță slujitorul tău în acest loc (*1Rg* 8,27-29).

Prin urmare,

> sanctuarul nu este construit pentru că Israel vrea să țină prizonieră prezența Celui Veşnic, ci tocmai contrariul, pentru că Dumnezeu cel viu, care a intrat în istorie, care a călătorit împreună cu poporul său ziua în nor şi în foc în timpul nopții (cf. *Ex* 13,2), vrea să dea un semn al fidelității sale şi al prezenței sale pururi actuală în mijlocul poporului său. Aşadar, templul va fi nu casa construită de mâinile oamenilor, ci locul care dă mărturie despre inițiativa aceluia care îşi construieşte singur casa[2].

Această realitate este evidențiată şi de cuvintele profetului Natan ce se adresează regelui David: „Aşa spune Domnul: «Oare tu îmi vei zidi o casă în care să locuiesc eu? Domnul îți va zidi ție o casă»" (*2Sam* 7,5).

Această profeție devine realitate prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, devenit noua locuință a Celui Veşnic printre noi, oamenii. În acest nou templu, trupul lui Cristos, Dumnezeu realizează noua alianță cu poporul noului legământ. Trupul lui Cristos, în care „locuieşte toată plinătatea dumnezeirii trupeşte" (*Col* 2,9), devine sanctuarul în care toți oamenii se pot întâlni cu Dumnezeu. Dacă am afirmat că, potrivit tradiției vechi biblice, inițiativa construirii templului îi aparține iubirii lui Dumnezeu față de poporul constituit şi consacrat de el, cu atât mai mult, putem spune acesta despre economia noii alianțe.

Cristos, trimisul Tatălui, Dumnezeu întrupat pentru noi, este templul nou, sanctuarul noii şi veşnicei alianțe (cf. *Evr* 8). Biserica, ce este sacramentul şi imaginea lui Cristos, dezvăluie că inițiativa îi aparține lui Dumnezeu care „ne-a iubit mai întâi" (*1In* 4,19). În Cristos prezent şi activ în Biserică prin acțiunea Duhului Sfânt, Dumnezeu vrea să locuiască în noi, să facă din noi templul său, din mădularele noastre, sanctuarul

---

[2] CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU PASTORALA MIGRANȚILOR ŞI ITINERANȚILOR, *Sanctuarul, amintire, prezență şi profeție a lui Dumnezeu cel viu*, 4.

Duhului Sfânt, după cum afirmă sfântul Paul: „Oare nu ştiţi că sunteţi templul lui Dumnezeu şi că Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi? Dacă cineva distruge templul lui Dumnezeu, şi Dumnezeu îl va distruge pe el. Căci templul lui Dumnezeu, care sunteţi voi, este sfânt” (*1Cor* 3,16-17). Acelaşi Apostol afirmă: „Da, noi suntem templul Dumnezeului celui viu, aşa cum Dumnezeu a spus-o: « În ei voi locui şi printre ei voi umbla şi voi fi Dumnezeul lor, iar ei vor fi poporul meu»” (*2Cor* 6,16).

Din cele amintite mai sus putem să ne dăm seama că existenţa Bisericii nu este o lucrare pur umană, nu este rodul pur şi simplu al trupului şi al sângelui (cf. *In* 1,13), ci este o iniţiativă ce vine „de sus” (cf. *In* 3,3). O iniţiativă gratuită şi surprinzătoare a iubirii divine trinitare, ce precede întotdeauna răspunsul iubirii şi acţiunii umane.

3. Răspunsul creştin la iniţiativa divină

Biserica, ce există ca rod al iniţiativei iubitoare a lui Dumnezeu faţă de oameni, revelează lucrarea şi prezenţa eficientă a iubirii divine, ascunsă sub semnele istoriei. Biserica voită şi constituită de Dumnezeu pentru mântuirea lumii este locul prezenţei şi al acţiunii misterioase a lui Dumnezeu între oameni.

În cazul în care constatăm că Biserica este deţinătoarea misterului iubirii divine faţă de oameni, se cere să ne apropiem şi să intrăm în ea în spirit de reverenţă şi de adoraţie sinceră şi profundă. În ea suntem învăluiţi şi cufundaţi în misterul iubirii lui Dumnezeu care s-a revelat şi se dăruieşte oamenilor. Suntem uimiţi în faţa unei iubiri atât de mari din partea lui Dumnezeu şi simţim nevoia de a răspunde la această iubire dumnezeiască cu iubirea sinceră a inimilor noastre copleşite de iubirea revărsată de Duhul Sfânt în ele.

Primul mod de a corespunde darului primit de la Dumnezeu pentru Biserica sa este cel de a ne minuna şi a adora iniţiativa divină faţă de noi. Adorând şi contemplând misterul iubirii divine prezent şi activ în istorie, devenim capabili să intrăm sub înrâurirea lui şi să ne lăsăm copleşiţi şi transformaţi de acesta.

Iniţiativei iubitoare a lui Dumnezeu i se poate răspunde prin laudă şi mulţumire. Dacă suntem conştienţi că Dumnezeu ne-a iubit din veşnicie şi ştim să apreciem darurile oferite de el din proprie iniţiativă, atunci inima va deveni sensibilă la dovezile de iubire divine şi gura ni se va deschide spre a-l lăuda pe Dumnezeul atâtor binefaceri revărsate asupra noastră din nesfârşita lui bunătate şi milostivire: „Lăudaţi-l pe Domnul, pentru că este bun, pentru că veşnică este îndurarea lui” (*Ps* 136,1). La lauda izvorâtă dintr-o inimă uimită de iubirea infinită divină se va asocia

în mod firesc mulțumirea creştinului pentru binefacerile primite. Dar nu numai atât, viața însăşi a creştinului va deveni în unire cu Cristos o jertfă de mulțumire şi de laudă adusă lui Dumnezeu, conform îndemnului sfântului Paul: „Vă îndemn, fraților... să vă oferiți trupurile voastre ca jertfă vie, sfântă şi plăcută lui Dumnezeu: acesta este cultul vostru spiritual" (*Rom* 12,1). Lauda şi aducerea de mulțumire ajung la gradul cel mai înalt de manifestare în jertfa unică şi perfectă a crucii lui Isus Cristos cu care creştinul îşi uneşte propria viață.

Biserica, ce este semnul evident al inițiativei iubitoare a lui Dumnezeu față de omenire, este şi locul unde creştinul se simte şi se lasă iubit de Dumnezeu şi-şi manifestă bucuria iubirii sale, rod al prezenței Duhului Sfânt, lăudându-l şi mulțumindu-i lui Dumnezeu. Viața creştinului, înțeleasă şi trăită astfel în relație cu darurile primite de la Dumnezeu, dobândeşte o dimensiune nouă, cea contemplativă. El va trăi această viață atât în cadrul bisericii la celebrările liturgice, cât şi în toate celelalte circumstanțe ale vieții.

Creştinul ce a înțeles realitatea Bisericii ca o manifestare a iubirii salvifice a lui Dumnezeu față de omenire nu se va limita numai la adorarea lui Dumnezeu, la preamărirea lui prin laudă şi aducere de mulțumire, ci se va angaja personal să-l imite pe Dumnezeu ce şi-a aşezat cortul său în mijlocul oamenilor pentru a le oferi mântuirea. Angajamentul lui va consta în a deveni solidar cu toți oamenii, cu durerile şi bucuriile lor, asemenea lui Cristos care s-a făcut tovarăşul nostru de drum spre casa Tatălui. Îl va imita pe Dumnezeu în iubirea sa binevoitoare şi dezinteresată față de oameni, îi va iubi pe oameni cu însăşi iubirea divină revărsată în inima sa prin Duhul Sfânt ce i-a fost dăruit şi va deveni, la rândul său, un templu al gloriei lui Dumnezeu. Zidit pe Cristos, „piatra unghiulară" (*1Pt* 2,5), se va uni cu ceilalți frați în solidaritate creştină, pentru a deveni împreună „pietre vii" (*1Pt* 2,4) ale noului templu construit de Cristos, sfânta Biserică. „Angajarea caritativă pentru promovarea demnității umane, a dreptății şi a păcii"[3] va fi semnul distinctiv al apartenenței sale la Cristos şi la Biserica sa.

4. Biserica, loc sacru al prezenței divine

După cum ne dezvăluie revelația, „Dumnezeu este iubire" (*1In* 4,8). Acest Dumnezeu întreit, Iubire veşnică, acționează conform identității:

[3] Consiliul Pontifical pentru Pastorala Migranților şi Itineranților, *Sanctuarul, amintire, prezență şi profeție a lui Dumnezeu cel viu*, 8.

„Cu o iubire veşnică te-am iubit” (*Ier* 31,3). Iubirea sa faţă de oameni, o dată dăruită, nu şi-o mai retrage, în ciuda tuturor infidelităţilor şi păcatelor oamenilor. Locul în care el dovedeşte şi astăzi iubirea sa fidelă este biserica lui Cristos. Această biserică devine „semnul prezenţei divine, locul mereu nou al actualizării alianţei oamenilor cu Cel Veşnic şi între ei”[4]. Prin biserică, comunitatea credincioşilor devine conştientă că în Cristos este „neam ales, preoţie împărătească, popor sfânt” (*1Pt* 2,9), popor ce-i aparţine lui Dumnezeu şi în care el locuieşte şi acţionează. Această idee este bine reliefată de sfântul Paul care scrie:

> Prin urmare, nu mai sunteţi străini şi venetici; dimpotrivă, sunteţi concetăţeni ai sfinţilor şi casnicii lui Dumnezeu, clădiţi pe temelia apostolilor şi profeţilor, cu Isus Cristos ca piatră de boltă. În el se leagă tot edificiul şi se înalţă ca templu sfânt în Domnul. Tot în el sunteţi clădiţi şi voi, ca, prin Duhul, să deveniţi o locuinţă a lui Dumnezeu (*Ef* 2,19-22).

Dacă suntem „casnicii lui Dumnezeu”, înseamnă că Dumnezeu locuieşte cu noi, ba chiar în inimile noastre, şi ne transformă în temple vii ale prezenţei şi acţiunii sale iubitoare salvifice. Biserica alcătuită din pietre vii ce sunt creştinii devine locul prezenţei şi acţiunii misterioase a Duhului Sfânt. Creştinul ce ia contactul cu Biserica ia contactul cu Spiritul Sfânt oferit de Cristos cel înviat şi este îndemnat să se lase transformat şi purtat de acţiunea lui spre gloria Tatălui. Procedând astfel, adăpându-se din izvorul invizibil al apei vii, este transformat, la rândul său, în izvor de apă vie ce se revarsă în marea moartă a omenirii şi-i dăruieşte viaţa divină.

Duhul Sfânt, penetrând mădularele trupului lui Cristos, face din Biserică un sanctuar viu a lui Dumnezeu, un loc al prezenţei şi al acţiunii sale mântuitoare. Această idee o găsim exprimată astfel de Conciliul al II-lea din Vatican:

> Mai ades, Biserica este numită zidirea lui Dumnezeu (cf. *1Cor* 3,9). Acest edificiu primeşte diferite denumiri: este casa lui Dumnezeu (cf. *1Tim* 3,15), în care locuieşte familia sa; este locuinţa lui Dumnezeu în Duhul (cf. *Ef* 2,19-22); „cortul lui Dumnezeu între oameni” (*Ap* 21,3); şi, mai ales, templul sfânt în care sfinţii părinţi îl văd şi îl laudă reprezentat în sanctuarele de piatră, şi care, în liturgie, este asemănat pe bună dreptate cu cetatea sfântă, noul Ierusalim. Într-adevăr, în ea alcătuim pe acest pământ, ca pietre vii, un templu spiritual (cf. *1Pt* 2,5) (*LG* 6).

---

[4] CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU PASTORALA MIGRANŢILOR ŞI ITINERANŢILOR, *Sanctuarul, amintire, prezenţă şi profeţie a lui Dumnezeu cel viu*, 9.

În această casă, locuință şi cort a lui Dumnezeu, Duhul acționează într-un mod privilegiat prin cuvântul divin adresat credincioşilor de el convocați. Cuvântul lui Dumnezeu prezent în biserică confirmă credincioşilor fidelitatea sa, îi luminează, indicându-le drumul ce trebuie parcurs, îi mângâie şi-i susține în încercările vieții cotidiene. Acelaşi cuvânt divin îi solicită pe credincioşi să se angajeze la evanghelizare şi catehizare în ambientul familiei şi al societății în care trăiesc şi lucrează.

Biserica este locul privilegiat al întâlnirii personale a lui Dumnezeu cu creştinii prin sfintele sacramente. Sacramentele „în care cuvântul îşi găseşte cea mai densă şi eficientă actualizare"[5] sunt Reconcilierea şi Euharistia. Sacramentele

> nu sunt rituri ce se repetă, ci evenimente ale mântuirii, întâlniri personale cu Dumnezeul cel viu, care prin Duhul îi atinge pe toți cei ce se îndreaptă spre el înfometați şi însetați de adevărul şi de pacea sa. Prin urmare, atunci când se celebrează un sacrament într-un sanctuar, nu „se face" ceva, ci este întâlnit Cineva, ba, mai mult, este cineva, Cristos, care, prin harul Duhului, se face prezent pentru a ni se comunica şi a ne schimba viața, inserându-ne tot mai mult într-o manieră rodnică în comunitatea alianței, care este Biserica[6].

Prin sacramentul Reconcilierii creştinul ce a fost infidel iubirii divine este chemat să se întoarcă la Tatăl ceresc cel îndelung răbdător şi „bogat în milostivire" (*Ef* 2,4)[7] şi să experimenteze îmbrățişarea lui iertătoare şi tandră. Sacramentul Spovezii, care „este mijlocul de a-l sătura pe deplin pe om cu acea dreptate ce provine de la Răscumpărătorul însuşi"[8], va constitui o oportunitate de a vedea cât de minunată este pacea divină. Această experiență îl va determina pe creştinul convertit să se angajeze la o relație nouă cu Dumnezeu ce l-a iertat şi să arate înțelegere şi iertare față de semenii care i-au greşit.

Reconciliat cu Dumnezeu şi cu sine, prin sacramentul Spovezii, şi dispus să trăiască în armonie cu semenii săi, creştinul înaintează spre altarul Domnului spre a face o nouă experiență spirituală: întâlnirea cu Cristos prin sfânta Euharistie.

---

[5] CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU PASTORALA MIGRANȚILOR ŞI ITINERANȚILOR, *Sanctuarul, amintire, prezență şi profeție a lui Dumnezeu cel viu*, 11.

[6] CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU PASTORALA MIGRANȚILOR ŞI ITINERANȚILOR, *Sanctuarul, amintire, prezență şi profeție a lui Dumnezeu cel viu*, 11

[7] IOAN PAUL AL II-LEA, Scrisoarea enciclică *Dives in misericordia* (30 noiembrie 1980), 1.

[8] IOAN PAUL AL II-LEA, Scrisoarea enciclică *Redemptor hominis* (4 martie 1979), 20.

Euharistia, eveniment de har în care „este cuprins tot binele spritual al Bisericii" (*PO* 5), însuşi Cristos cel glorificat, îl transformă pe creştin într-un templu sfânt şi-l abilitează să devină un „cristofor" asemenea sfintei Fecioare Maria. Creştinul în care locuieşte Cristos este invitat să se lase transformat de acesta într-un „alter ego Christi", într-un dar oferit lui Dumnezeu şi oamenilor asemenea lui Cristos.

Primind prin Euharistie o transfuzie de sânge divin, inima creştinului este dilatată de focul divin adus de acest sânge dumnezeiesc, pentru a-i putea îmbrăţişa în raza de acţiune a iubirii creştine pe toţi oamenii asemenea lui Isus. Inima creştinului ce l-a primit pe Isus euharisticul, „rănită" de iubirea lui, nu mai poate fi insensibilă la necesităţile semenilor săi şi revarsă torentul focului sfânt al iubirii divine peste cei însetaţi de iubirea lui Dumnezeu, devenind un îndrăgostit de oameni pentru care este în stare să-şi dea viaţa asemenea Maestrului său, Cristos.

Cel care s-a hrănit cu Cristos, „pâinea cea vie care s-a coborât din cer" (*In* 6,51), poate deveni, la rândul său, „pâine" ce se frânge pentru viaţa lumii, iar viaţa sa să devină o viaţă euharistică prin care „îl laudă pe Tatăl «prin»Isus, dar îl laudă şi «în» Isus şi «cu» Isus"[9].

Creştinul ce îl primeşte pe Cristos în Euharistie şi are „curajul" să se lase transformat de acesta poate deveni „bun ca pâinea caldă" ce îl hrăneşte pe cel înfometat. Poate ajunge la performanţa de a se spune despre el, după o expresie tipic românească: „acest om este pâinea lui Dumnezeu". Expresia românească „pâinea lui Dumnezeu" pare să spună cât de bine au înţeles românii efectul minunat pe care îl poate produce Euharistia în viaţa creştinilor care se împărtăşesc cu Cristos euharisticul.

A ajunge torent de iubire ce se revarsă asupra omenirii însetate de adevărata iubire divină asemenea sângelui lui Cristos, care se revarsă asupra omenirii pentru a o spăla de păcate şi pentru a o hrăni şi a o întări spre a trăi din plin viaţa divină; a ajunge „bun ca pâinea caldă", ba chiar „pâinea lui Dumnezeu", este cea mai frumoasă invitaţie pe care Cristos ne-o face prin Euharistie. A asculta chemarea sa; „Veniţi la mine, toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi eu vă voi da odihnă. Luaţi jugul meu asupra voastră... căci jugul meu este plăcut, iar povara mea este uşoară" (*Mt* 11,28-30); „Luaţi, mâncaţi; acesta este trupul meu" (*Mt* 26,26); „Cine mănâncă trupul meu şi bea sângele meu are viaţa veşnică" (*In* 6,54), înseamnă a avea „viaţă din belşug" (cf. *In* 10,10), a avea o viaţă împlinită, o viaţă trăită la maximumul posibilităţilor umano-creştine. Cine îşi

---

[9] IOAN PAUL AL II-LEA, Scrisoarea enciclică *Ecclesia de Eucharistia*, 58.

doreşte oare mai mult decât a avea o viață împlinită? Împlinirea ne este oferită de Cristos dacă îl primim în sfânta Euharistie, dacă îi permitem să ne transforme în el însuşi, aşa cum organismul nostru uman transformă alimentele primite în energie vitală pentru el însuşi.

Biserica este locul de întâlnire cu Cristos ce ne poate da viața cea adevărată, viața din belşug, viața veşnică pe care o dorim atât de mult fiecare. Biserica rămâne nu numai semnul şi locul prezenței lui Dumnezeu între oamenii, ci şi în favoarea oamenilor, adică locul prezenței eficiente. Locul prezenței ce iradiază lumină pentru cei ce sunt însetați de dorința de a descoperi adevărul; or, aici se proclamă adevărul total şi ultim: „Eu sunt adevărul” (*In* 14,6), „Eu sunt lumina lumii. Cine mă urmează nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (*In* 8,12).

Biserica este locul de unde se revarsă asupra omenirii viața autentică, viața pe care şi-o doreşte omul, viața care să înfrunte moartea şi s-o învingă. Or, Cristos este „viața” (*In* 14,6) ce a venit în lume tocmai pentru ca lumea să aibă viață prin el, „să aibă viață şi s-o aibă din belşug” (*In* 10,10), adică viața veşnică. Dar nu numai atât. Cristos nu numai că se revelează ca fiind viața, ci o şi oferă; mai întâi, prin jertfa sa pe cruce, iar apoi, prin sfânta Euharistie. El, ca păstor bun ce este, „îşi dă viața pentru oile sale” (*In* 10,11), pentru a le elibera din ghearele Satanei. Apoi le hrăneşte cu trupul şi sângele său din Euharistie, pentru a putea trăi viața din plin şi pentru a putea învinge chiar şi moartea. „Eu sunt pâinea vieții... Eu sunt pâinea cea vie, care s-a coborât din cer. Dacă mănâncă cineva din această pâine, va trăi în veci... Cine mănâncă trupul meu şi bea sângele meu are viața veşnică şi eu îl voi învia în ziua de apoi” (*In* 6,48-54).

Prin Biserică, credinciosul poate dobândi tot ceea ce îşi poate dori legitim conform naturii sale de creatură inteligentă şi liberă ce simte în interiorul său dorința după realizarea sa plenară. Omul vrea să se elibereze de orice rău, de orice suferință şi să aibă parte de o viață fericită pentru totdeauna. Cristos prezent în Biserica sa îi poate satisface această dorință profundă, propunându-i învățătura sa şi mijloacele eficiente pentru a o putea urma.

Cristos propune calea sa pentru a putea evita irosirea şi pierderea vieții şi trăirea ei din plin. Propune lepădarea de sine şi purtarea cu răbdare şi încredere pe urmele sale a crucii personale. „Dacă cineva vrea să vină după mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea în fiecare zi şi să mă urmeze. Căci cine vrea să-şi salveze viața, o va pierde, cine, însă, îşi va pierde viața pentru mine, acela o va salva” (*Lc* 9,23). A înțelege ce înseamnă lepădarea de sine şi acceptarea şi purtarea crucii zilnice deja

înseamnă a te elibera de suferință și a duce o viață liniștită. Dacă orgoliul personal, dorința de dominare, de posesie a bunurilor și a persoanelor, de satisfacere nestăvilită a plăcerilor instinctuale îi produc omului cele mai mari suferințe, propunerea lui Isus de lepădare de sine, de renunțare la orgoliul propriu și la dorința de realizare personală în afara planului lui Dumnezeu constituie soluția cea mai bună și eficientă pentru a scăpa de suferință. Cine nu mai trăiește pentru sine, ci pentru Dumnezeu și pentru semeni, înseamnă că a înțeles învățătura dată de Isus prin cuvintele și modul său de a trăi viața sa pământească. Numai în lumina modului cum a trăit Isus propria sa viață putem înțelege cuvintele sale: „Dacă cineva va încerca să-și salveze viața, o va pierde” (*Lc* 17,33). „Cine își iubește viața, o va pierde” (*In* 12,25). „Cine ține la viață, o va pierde” (*Mt* 10,39). Expresiile folosite de Isus arată că cine va voi să trăiască pentru sine în mod egoist propria viață, fără a se oferi pe sine lui Dumnezeu și semenilor, își va irosi viața, o va pierde, adică nu se va realiza. Va avea soarta bobului de grâu care nu acceptă să moară pentru a da roade și viață și aceea a bogatului petrecăreț ce nu a avut milă de Lazăr cel sărac (cf. *Lc* 16,19-31). „Pierderea” vieții, conform expresiei lui Isus, garantează salvarea ei. „Cine, însă, își va pierde viața pentru mine, acela o va salva” (*Lc* 9,24); „iar dacă cineva o va pierde, o va păstra” (*Lc* 17,33), „cine își urăște viața în lumea aceasta o păstrează pentru viața veșnică” (*In* 12,25). Conform modului de a vorbi al lui Isus, exprimat în citatele anterioare, a „pierde viața” pentru el și pentru evanghelie înseamnă a o dărui conștient, a o trăi și a o valorifica la maximum, pentru că numai dăruind-o nu se pierde, iar tot ceea ce nu este dăruit se pierde iremediabil. Bobul de grâu, dacă acceptă să moară, aduce rod bogat, dacă nu, rămâne singur, adică se pierde. Cine își dăruiește viața aceasta scurtă, trecătoare lui Dumnezeu și semenilor o păstrează pentru viața veșnică, așa cum ne asigură Isus.

Cunoașterea programului de viață propus de Isus în Predica de pe Munte și îmbogățit, dezvăluirea modului în care Isus și-a trăit viața, adică relația sa cu Tatăl ceresc și cu oamenii în același cadru ecleziastic, oferirea darului sacramentelor întemeiate de Cristos spre sfințirea oamenilor în comunitatea credincioșilor convocați de Duhul Sfânt arată cu prisosință că Biserica este cu adevărat locul privilegiat în care Dumnezeu este prezent și activ în lume.

Această prezență și acțiune misterioasă și minunată a lui Dumnezeu în lume prin Biserică este un semn de speranță neclintită pentru omul de astăzi și pentru cel de mâine.

5. Biserica, speranța omenirii

După succinta tratare a unor aspecte teologico-spirituale legate de cadrul bisericii, aş dori să închei cu câteva gânduri ce consider că sunt în consonanță cu reflecțiile inițiale.

Aş dori să mă refer la faptul că, de multe ori, clădirea bisericii apare fie sub forma unei corăbii, fie sub forma unei cruci. Faptul că edificiul bisericii apare ca o corabie ne poate duce cu gândul atât la arca lui Noe, cât şi la barca lui Petru. Dacă ne duce cu gândul la arca lui Noe, ne aminteşte că aceasta este şansa oferită oamenilor de a fi salvați de la moarte, de la moartea cea veşnică. Cine descoperă că Biserica este arca de salvare pregătită de Dumnezeu şi refuză conştient să se îmbarce în ea înseamnă că refuză propria salvare, înseamnă că iubeşte moartea veşnică şi va avea parte de aceasta.

Atunci când forma clădirii bisericii ne duce cu gândul la barca pescarului Simon Petru, ne amintim că din aceasta Isus a predicat mulțimii şi a săvârşit pescuirea minunată. Acum, în barca Bisericii, al cărui cârmaci vizibil este Petru, Cristos continuă să învețe popoarele şi să arunce mrejele pentru a pescui în valurile învolburate ale societății noastre oameni din toate popoarele, rasele şi limbile. Întrucât pescuirea nu este una obişnuită, ci una specială, pentru că nu pot fi pescuiți decât aceia care se lasă prinşi de mreaja lui Cristos, apare necesitatea de a ne predispune să fim pescuiți în mod minunat de Isus, adică scoşi din oceanul păcatului şi al morții şi salvați, duşi la limanul vieții veşnice.

În situația în care clădirea bisericii apare sub forma unei cruci, imaginația şi gândul ne poartă inevitabil la crucea lui Cristos. Dacă crucea lui Cristos este pomul vieții, semnul iubirii fidele a lui Dumnezeu față de oameni, iubire dusă până la sacrificiul total, şi unica mândrie şi speranță pentru creştin, înseamnă că biserica construită în formă de cruce este pentru creştin locul unde este introdus în misterul crucii lui Cristos.

Intrarea într-o biserică sub formă de cruce poate însemna introducerea în misterul pascal al lui Isus ce se celebrează în sfintele sacramente. Participarea la sfânta Liturghie, la jertfa tainică de pe cruce a lui Cristos pentru salvarea lumii, poate să-l predispună pe creştin să accepte propria cruce şi s-o poarte pe urmele Maestrului său. Intrarea în misterul crucii înseamnă intrarea în misterul iubirii fidele a lui Cristos, trăită până la sacrificiul suprem. Înseamnă deschiderea şi disponibilitatea totală la planul salvific al lui Dumnezeu. Înseamnă angajarea plenară în Cristos şi cu Cristos la sfințirea şi mântuirea omenirii. Înseamnă a dovedi prin propria viață că Dumnezeu continuă cu fidelitate neştirbită opera sa de salvare a lumii.

Orice biserică, indiferent de mărimea sau arhitectura ei, este pentru oameni un semn al prezenței lui Dumnezeu în mijlocul lor. Este un semn al fidelității sale față de promisiunile făcute şi pe care continuă să le ducă la împlinire. Este o invitație continuă adresată oamenilor de bunăvoință să accepte darul iubirii sale salvifice.

Biserica este şi va fi barca de salvare a celor ce cred în iubirea milostivă a lui Dumnezeu şi se refugiază în ea. Istoria ei de două milenii ne dovedeşte evident că profeția lui Cristos: „Porțile iadului nu o vor birui” (*Mt* 16,18), este în acțiune şi că va dăinui peste veacuri neînfrântă, chiar dacă valurile năprasnice ale Celui Rău nu vor înceta să încerce să o scufunde.